

ÇEVİRİM İÇİ DİNDARLIK

M Neslinin İnanç Pratikleri

Metin Eken

ÇEVİRİM İÇİ DINDARLIK M Neslinin İnanç Pratikleri

Metin Eken

Yayın No. : 3483
Din Eğitimi No. : 311
ISBN : 978-625-439-548-2
E-ISBN : 978-625-439-549-9
Basım Sayısı : 1. Basım, Temmuz 2021

© Copyright 2021, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340
Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.
Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

Genel Yayın Yönetmeni : Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Genel Yayın Koordinatörü : Gülferm Dursun -gulferm@nobelyayin.com-

Redaksiyon : Bahar Yanbolulu -baharyanbolulu@nobelyayin.com-
Sayfa Tasarım : Dicle Korkmaz -dicle@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım : Lale Yalçın -laleeyalcin@gmail.com-
Görsel Tasarım Uzmanı : Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-
Baskı ve Cilt : Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti. Sertifika No: 47479
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71

Kütüphane Bilgi Kartı

Eken, Metin.

ÇEVİRİM İÇİ DINDARLIK -M Neslinin İnanç Pratikleri- / Metin Eken

1. Basım. viii + 270 s. 13,5x21,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-439-548-2

E-ISBN: 978-625-439-549-9

1. Medya 2. Din 3. M Nesli

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-

Telefon: + 90 312 278 50 77 - Faks: 0 312 278 21 65

E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com / www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, D&R Mağazaları, Dost Dağıtım, Ekip Dağıtım, Kıda Dağıtım, Kitapsan, Nezh Kitabevleri, Pandora, Prefix, Remzi Kitabevleri

ÖN SÖZ

Bu kitap, modern toplumsal koşullarda tutumlarını ve dinî kimliklerini ifade etme biçimleriyle dünya Müslüman nüfusunun en etkin üyelerinden oluşan M Nesli özelinde, genç Müslümanların kendilerini ve inançlarını internet ve sosyal medya aracılığıyla nasıl ifade ettiklerine odaklanmaktadır.

M Nesli üyelerinin medya alanının sembolik kaynaklarıyla kendi inançları çerçevesinde nasıl ilişkilendiklerine; kimlik, cemaat, otorite ve ritüel bağlamlarında ne gibi anlam ve pratikler ürettiklerine odaklanan çalışma, okuyucuyu, medya ve din ilişkisi temelinde muazzam çağrışımlar sunan bir sorgulamalar dünyasına davet etmektedir.

Çalışma, kişisel emek ve çabalar yanında maddi ve manevi pek çok katkı ile şekillendi. Araştırma konumu belirlediğim andan itibaren değerli görüşleriyle ve önerileriyle ufuk açan, yol gösteren Prof. Dr. Hakan Aydın'a teşekkürü bir borç biliyorum. Akademik ilgilerimin şekillenmesinde önemli katkıları bulunan ve *Medya ve Din* alanına yönelik araştırma girişimlerimi sürekli destekleyen Prof. Dr. Mete Çamdereli'ye ayrıca müteşekkirim. Ayrıca bu çalışmanın her aşamasında sürekli bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunduğumuz, eleştiri ve tartışmalar yoluyla heyecanımı sürekli canlı tutarak beni destekleyen, ufuk açıcı önerilerde bulunarak çalışmaya dair her türlü problemi göğüslememe samimi katkıları sunan, başta Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Derviş Dereli ve Dr. Öğr. Üyesi Sedat Doğan olmak üzere Doç. Dr. Faruk Karaarslan, Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Nacak, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Temel ve Arş. Gör. Tarık Kodal'a teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca çalışma sürecimi teknik olanaklar çerçevesinde sunduğu katkılarla önemli ölçüde destekleyen "Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri" birimine de teşekkür ediyorum.

Tüm bu desteklerin yanı sıra hayatımı kendilerinden edindiğim ilkeler çerçevesinde şekillendirdiğim, maddi ve manevi her türden destekleri-

ni sürekli yanımda hissettiğim kıymetli annemi ve babamı da zikretmem gerek. Onların varlığı her zaman en önemli motivasyon kaynağım oldu. Ayrıca beni ve çalışma sürecimi büyük fedakârlıklarla destekleyen eşime ve en çok da kendisinden kıstığım vakitler için müteessir olduğum sevgili oğluma sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Metin EKEN

Kayseri/Nisan 2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖRSEL KÜLTÜR, SEKÜLERLEŞME VE MEDYA.....	9
--	----------

1.1. Görselin Toplumsal Kuramı: Görsel Kültür Çalışmaları ve Görsel Kültür.....	9
1.2. Modern Görsel Kültür Kavramsallaştırması.....	14
1.3. Modern Görsel Kültüre Temel Yaklaşımlar.....	18
1.3.1. Göz Merkezilik (Ocularcentrism): Modernliğin Görme Rejimi.....	19
1.3.2. Gösteri: İmajların Dolayımından Geçen Toplumsal İlişki Biçimi.....	21
1.3.3. Gözetim: Modern Kontrol ve Denetim Mekanizması	23
1.3.4. Çağdaş Söylenler: Görsel Hazza Seslenen Gündelik Kentsel Hikâyeler	27
1.3.5. Simülasyon: İmgenin Göndergeleriyle Bağını Yitirdiği Kültürel Evren	30
1.4. Sekülerleşme ve Modern Görsel Kültür.....	34
1.4.1. Sekülerleşme: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve	35
1.4.2. Modern Görsel Kültürün Seküler Dinamikleri	43
1.5. Modern Görsel Kültürün İnşası Sürecinde Medya	47

İKİNCİ BÖLÜM

MODERN GÖRSEL KÜLTÜRDE MEDYA VE DİN..... 59

- 2.1. Modern Görsel Kültürde Medya ve Din İlişkisi:
 - Teorik Çerçeve 59
 - 2.1.1. Dolayım, Medyatikleşme ve Din 60
 - 2.1.2. Eklemlenme, Medya ve Din 67
- 2.2. Modern Görsel Kültüre Temel Yaklaşımlar Çerçevesinde Medya ve Din..... 70
- 2.3. Modern Görsel Kültürde Çevrim İçi Din..... 87
 - 2.3.1. Çevrim İçi Din: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve 87
 - 2.3.2. Çevrim İçi Bir Dinî Mekân Olarak Siber Uzam 93
 - 2.3.3. Siber Uzamda Çevrim İçi Din: Temalar ve Görünümler .. 97
 - 2.3.3.1. Çevrim İçi Topluluk/Cemaat..... 97
 - 2.3.3.2. Çevrim İçi Otorite ve Doktrin 99
 - 2.3.3.3. Çevrim İçi Aidiyet ve Kimlik 104
 - 2.3.3.4. Çevrim İçi Ritüel 109

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

M NESLİNİN ÇEVİRİM İÇİ İNANÇ PRATİKLERİ..... 117

- 3.1. M Nesli: Yeni Müslüman Gençliğe Dair
 - Bir Tanımlama Girişimi 117
- 3.2. Araştırmanın Metodolojisi..... 126
 - 3.2.1. Yorumlamacı Yönelimli Anlatı Araştırması 127
 - 3.2.2. Veri Toplama Tekniği 129
 - 3.2.3. Araştırma Sahası 132
 - 3.2.4. Araştırma Grubu..... 133
 - 3.2.5. Araştırmanın Veri Analizi 135
 - 3.2.6. Geçerlik-Güvenirlik ve Etik Belirlemeler 136
- 3.3. Araştırma Bulguları..... 137
 - 3.3.1. M Neslinin Genel Özellikleri 138
 - 3.3.1.1. Modern Çağda Müslüman Olmak 138
 - 3.3.1.2. Gündelik Yaşamın Vazgeçilmezi:
 - İnternet ve Sosyal Medya 154
 - 3.3.2. Modern Görsel Kültür, Teknik İletişim Araçları ve Din 165
 - 3.3.2.1. Göz Merkezci Kültürde Görünürlüğün Cazibesi . 166

3.3.2.2. Eğlence, Şöhret ve Tüketim Kıskaçında Gösteri ve İnternet	171
3.3.2.3. Özgürlük ve Mahremiyet Algısı Çerçevesinde Gözetimin Değişen Boyutları.....	191
3.3.2.4. M Neslinin Din Algısı ve Popülerleşen Müslüman İmajı.....	206
3.3.3. Topluluk, Otorite, Kimlik ve Ritüel Özelinde Çevrim içi İnanç Pratikleri	213
3.3.3.1. M Neslinin Ümmet Tasavvuru: Çevrim İçi/Dijital Ümmet	213
3.3.3.2. M Neslinin Çevrim İçi Bilgi Edinme Süreçleri ve Otoritenin Değişen Görünümleri	220
3.3.3.3. M Neslinin Kimlik Havuzu: İnternet ve Sosyal Medya	231
3.3.3.4. M Nesli ve Dolayımlanmış Ritüeller: Pratik, Duygu ve Motivasyon.....	238
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	245
KAYNAKÇA	255
ÖZ GEÇMİŞ	269